

Strasbūras, 16.4.2013
COM(2013) 213 final

ŽALIOJI KNYGA

dėl draudimo nuo gaivalinių ir antropogeninių nelaimių

ŽALIOJI KNYGA

dėl draudimo nuo gaivalinių ir antropogeninių nelaimių

1. ĮVADAS

Kaip ir daugelyje kitų pasaulio regionų, Europos Sąjungoje yra kone visų tipų gaivalinių nelaimių rizika. Dėl jų kasmet ne tik žūsta žmonės, bet ir patiriama milijardų eurų vertės ekonominių nuostolių, neigiamai veikiančių ekonomikos stabilumą ir augimą. Nelaimių poveikis gali išplisti į kaimynines valstybes, kartais apimti didžiules jų teritorijas. Net jei didelių nelaimių nuostoliai patiriami vienoje šalyje, netinkama draudimo apsauga pavienei valstybei narei gali reikšti didelę fiskalinę naštą, galinčią sukelti tiek vidaus, tiek išorinį nestabilumą. Todėl tai aktuali tema visiems Europos Sąjungos piliečiams, įmonėms ir vyriausybėms.

2010 m. Taryba paragino Komisiją įvertinti ir pateikti ataskaitą apie galimybes Europos Sąjungoje sudaryti sąlygas padidinti atitinkamų nelaimių rizikos rūšių draudimo apsaugą, plėtoti finansinės rizikos perkėlimo rinkas ir kurti regionines bendrojo draudimo grupes, taip pat joms padėti sudarant sąlygas dalytis žiniomis, bendradarbiauti arba gauti pradinį finansavimą¹. Po to Komisija surengė konferenciją gaivalinių reiškinių prevencijos ir draudimo klausimais² ir atliko tyrimą pavadinimu „Gaivalinių reiškinių rizikos aktualumas ir draudimo apsauga Europos Sąjungoje“³.

Šioje žaliojoje knygoje keliami įvairūs klausimai dėl galimybių apsidrausti nuo nelaimių ES ir dėl to draudimo tinkamumo; ja papildomas Komunikatas „ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija“. Taip siekiama atkreipti dėmesį į šią sritį ir įvertinti, ar derėtų imtis ES lygmens veiksmų ir ar jie būtų pagrįsti siekiant gerinti draudimo nuo nelaimių rinkos veikimą Europos Sąjungoje. Konsultacijų procesas taip pat padės išplėsti žinių bazę, paskatinti naudotis draudimu kaip nelaimių valdymo priemone ir apskritai skatinti nelaimių prevencijos ir mažinimo kultūrą bei surinkti daugiau duomenų ir informacijos.

Toliau pateikiamos diagramos, kuriomis apžvelgiamas gaivalinių ir antropogeninių nelaimių dažnis Europos Sąjungoje per pastarąjį dešimtmetį.

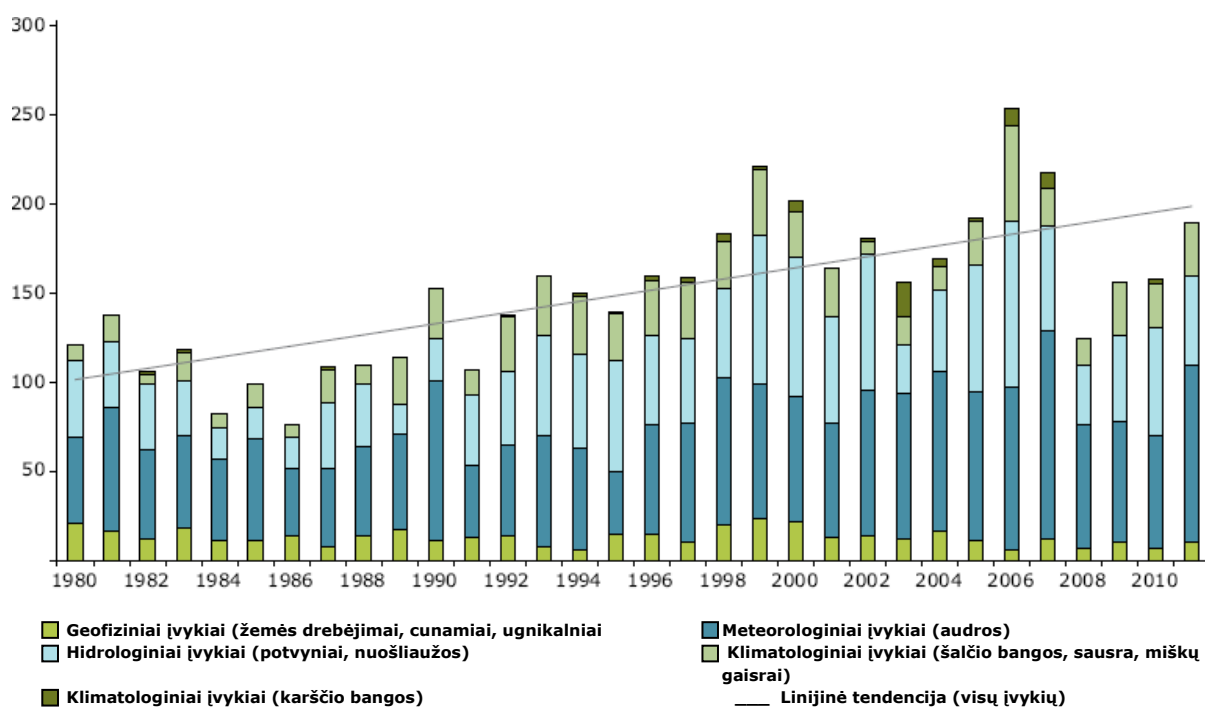
¹ Tarybos išvados dėl Nelaimių prevencijos inovatyvių finansavimo sprendimų (3043-asis Tarybos posėdis, Briuselis, 2010 m. lapkričio 8 ir 9 d.).

² http://ec.europa.eu/internal_market/insurance/consumer/natural-catastrophes/index_en.htm.

³ Europos Komisijos Jungtinis tyrimų centras (2012 m.), *Natural Catastrophes: Risk relevance and Insurance Coverage in the EU*.

1 diagrama. Gaivalinės nelaimės EAA valstybėse (1980–2011 m.)

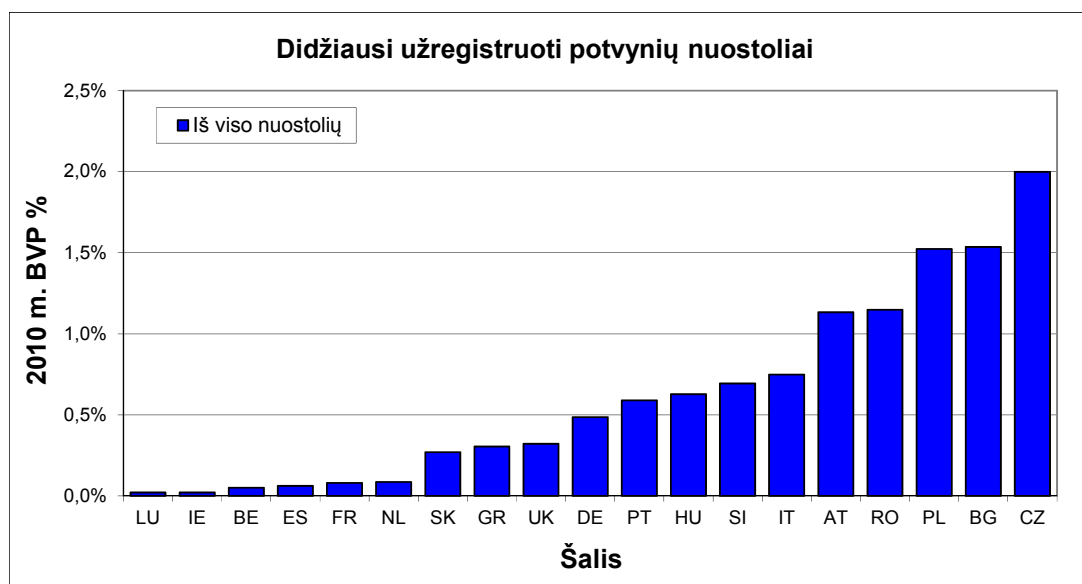
Įvykių skaičius

Šaltinis: Europos aplinkos agentūra, *Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2012, An indicator-based report*, EAA ataskaita Nr. 12/2012.

Europoje iš visų gaivalinių nelaimių bene didžiausia yra potvynių (štorminių, upių ar staigiųjų) rizika, pvz., 2012 m. potvyniai buvo Jungtinėje Karalystėje, Airijoje ir Rumunijoje, 2002 m., 2005 m. ir 2010 m. potvynių būta visoje Europoje.

2 diagrama. Didžiausi užregistruoti potvynių nuostoliai

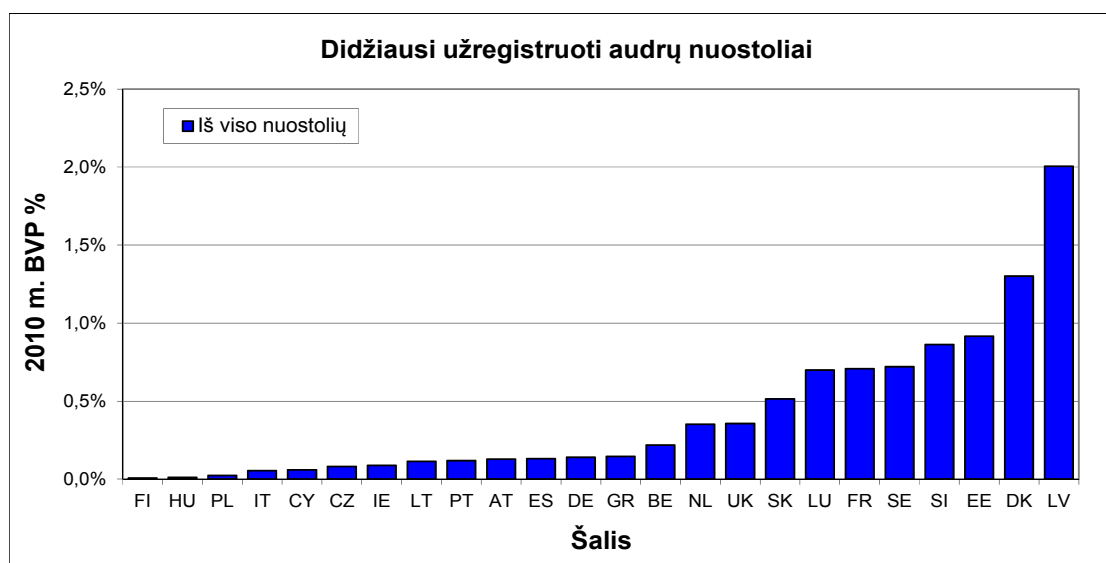
Šaltinis: Europos Komisijos Jungtinis tyrimų centras (2012 m.), *Natural Catastrophes: Risk relevance and Insurance Coverage in the EU*, pagrįsta turimais duomenimis⁴.

⁴ Jungtinio tyrimų centro teigimu, pagrindinis bendrų nuostolių per visą istoriją duomenų šaltinis yra Ekstremaliųjų reiškinių duomenų bazė (angl. EMDAT). Joje sukaupti pagrindiniai duomenys apie

Laukinių miškų gaisrai – kita bėda, kasmet išstinkanti valstybes nares. 2003 m. karščio banga buvo didžiausia užregistruota Europoje, bent nuo 1500 m.⁵

Pastaraisiais metais daug žalos Europos šalyse padarė žiemos audros ir uraganai.

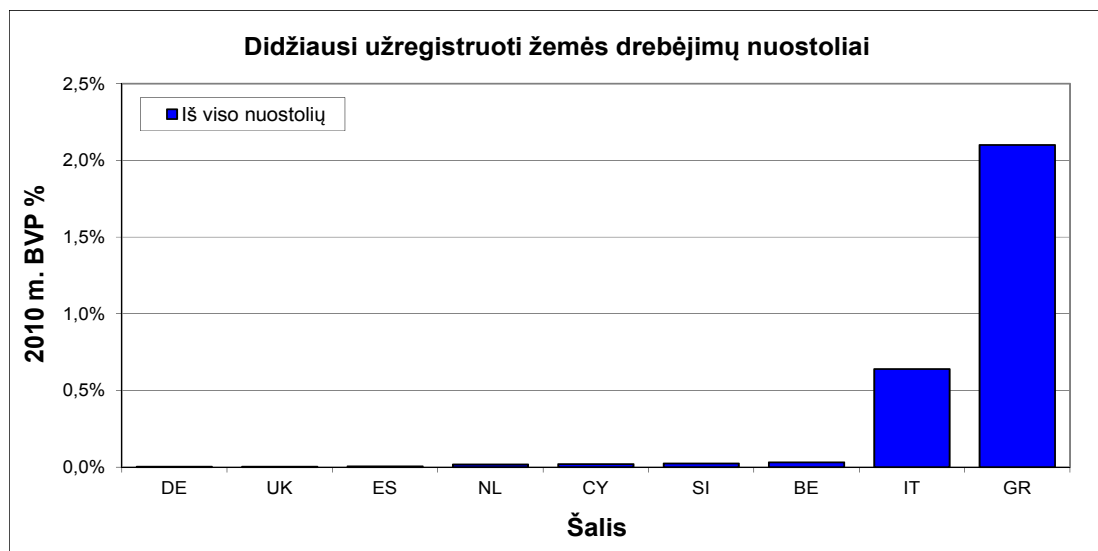
3 diagrama. Didžiausi užregistruoti audrų nuostoliai

Šaltinis: Europos Komisijos Jungtinis tyrimų centras (2012 m.), *Natural Catastrophes: Risk relevance and Insurance Coverage in the EU*, pagrįsta turimais duomenimis.

2009 m. Akviloje ir 2012 m. Emilijos Romanijos regione įvykus žemės drebėjimams žuvo bei buvo sužeista žmonių ir nuniokoti gyvenamieji bei komerciniai pastatai. Žemės drebėjimai taip pat gali sukelti cunamius Europoje, kaip įvyko Mesinoje 1908 m. ir Lisabonoje 1755 m.

4 diagrama. Didžiausi užregistruoti žemės drebėjimų nuostoliai

daugiau kaip 18 000 pasaulio masinių gaivalinių ir technologinių nelaimių, įvykusių nuo 1900 m. iki dabar, atvejus ir jų poveikį. Tačiau ne apie kiekvieną užregistruotą įvykį yra informacijos, pavyzdžiui, iš duomenų bazės išgautų duomenų rinkinyje iš 561 įvykio (įskaitant potvynius, audras, žemės drebėjimus ir sausras), užregistruoto 1990-2010 m. laikotarpiu, buvo duomenų tik apie 318 įvykių ekonominius nuostolius.

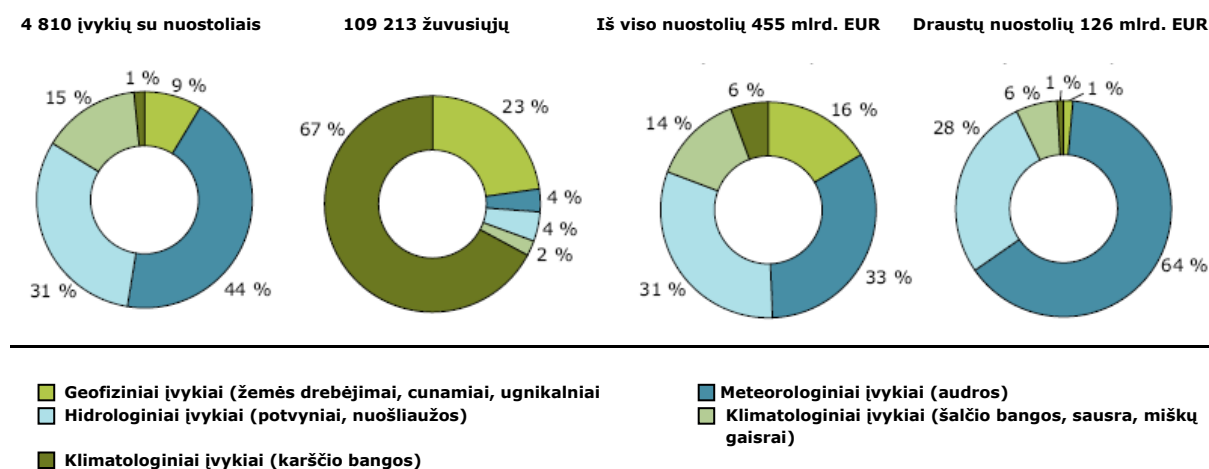
⁵ Luterbacher, J., Dietrich, D., Xoplaki, E., Grosjean, M., Wanner, H. (2004 m.), *European seasonal and annual temperature variability, trends, and extremes since 1500*, „Science“, 303, p. 1499–1503.

Šaltinis: Europos Komisijos Jungtinis tyrimų centras (2012 m.), *Natural Catastrophes: Risk relevance and Insurance Coverage in the EU*, pagrįsta turimais duomenimis.

2010 m. kovo mėn. išsiveržus Eyjafjallajökull ugnikalniui pamatėme, kokio plataus masto gali būti gaivalinių nelaimių pasekmės. Patirtis parodė, kad toks mažai tikėtinas įvykis gali turėti ilgalaikių ir rimtų pasekmių kitoms Europos ir pasaulio dalims.

1980–2011 m. laikotarpiu visoje Europoje įvykusių gaivalinių nelaimių bendri ekonominiai nuostoliai siekia kone 445 mlrd. eurų, skaičiuojant 2011 m. verte. Apie pusę šių nuostolių patirta dėl kelių didelių įvykių, tokių kaip uraganai Lotaras (1999 m.), Kirilas (2007 m.) ir Sintija (2010 m.), 2002 m. potvyniai vidurio Europoje ir 2007 m. potvyniai Jungtinėje Karalystėje. Ekstremalių oro reiškinių nuostoliai EEE valstybėse išaugo nuo 9 mlrd. XX a. 9-ame dešimtmetyje iki daugiau kaip 13 mlrd. eurų XXI a. (vertės pakoreguotos atsižvelgiant į infliaciją 2011 m.)⁶.

5 diagrama. Gaivalinės nelaimės EEE šalyse – žalos sukėlę įvykiai, žmonių aukų skaičius ir nuostoliai (1980–2011 m.)

Šaltinis: Europos aplinkos agentūra, *Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2012, An indicator-based report*, EAA ataskaita Nr. 12/2012.

Kintant klimatui bus draudžiamasi nuo vis dažnesnių ir intensyvesnių įvykių. Dėl klimato, demografinių ir gyventojų pasiskirstymo pokyčių, pažeidžiamų teritorijų plėtros ir gerovės lygio bei turto vertės augimo ekonominis turtas tampa labiau pažeidžiamas ir didėja galimi nuostoliai⁷. Artimiausiu metu klimato kaitos poveikis draudimo sektoriui gali būti ne itin žymus. Tačiau ilginiui klimato kaita gali turėti įtakos draudimo apsaugos pasiūlai ir kainai, ypač tuose sektoriuose ar vietovėse, kuriuose nėra įprasta draustis. Galimų nuostolių dydis labai priklauso nuo rizikos ir pažeidžiamumo pokyčių. Apskritai manoma, kad daugelio tipų ekstremalių klimato reiškinių tikimybė labai išaugs⁸. Išaugus rizikai, tam tikrose vietovėse draudimo apsauga gali būti nebeteikiama arba nebeįperkama. Jei draudimo apsauga būtų nebeteikiama, dramatiškai išaugtų visuomenės pažeidžiamumas, todėl vyriausybėms gali tekti didelę finansinę naštą.

⁶ Europos aplinkos agentūra, *Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2012, An indicator-based report*, EAA ataskaita Nr. 12/2012.

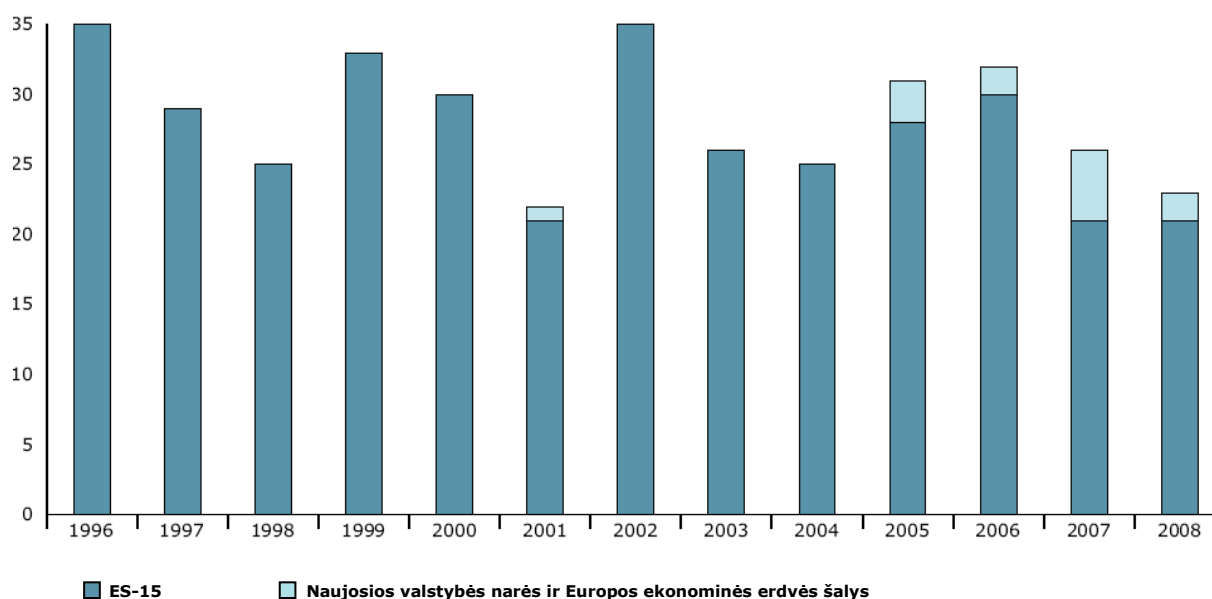
⁷ Tarpvyriausybė klimato kaitos komisija (2012 m.) *Changes in Climate Extremes and their Impacts on the Natural Physical Environment in Managing the Risks of Extreme Events and Disasters to Advance Climate Change Adaptation*; Europos aplinkos agentūra (2010 m.), *Mapping the impacts of natural hazards and technological accidents in Europe, an overview of the last decade*.

⁸ Tarpvyriausybė klimato kaitos komisija (2012 m.) 3 skyrius: *Changes in Climate Extremes and their Impacts on the Natural Physical Environment in Managing the Risks of Extreme Events and Disasters to Advance Climate Change Adaptation*.

Antropogeninės nelaimės, tokios kaip su pavojingomis medžiagomis susijusios pramoninės nelaimės, taip pat gali sukelti didelio masto ir tarpvalstybinių padarinių (pvz., 2010 m. Meksikos įlankoje įvykusi avarija, susijusi su naftos gavyba jūroje, 2011 m. Ajkos (Vengrija) aliuminio gamykloje įvykęs šlamo nuotėkis). Be to, pavojingi gamtos reiškiniai ir gaivalinės nelaimės, pavyzdžiui, žaibas, žema temperatūra ar žemės drebėjimas, gali sukelti antropogenines nelaimes (vadinamąsias „natech“ – pavojingų gamtos reiškinų sukelta technologinė nelaimė), kaip antai teršalų išleidimą, skysčių išsiliejimą ar gaisrus⁹ (pvz., 2011 m. Fukušimos (Japonija) branduolinė nelaimė). Dėl dažnesnių ekstremalių gamtos reiškinų ir pramoninių sistemų sudėtingumo bei tarpusavio priklausomybės tokių jungtinių gaivalinių ir antropogeninių nelaimių gali padaugėti.

6 diagrama. Pramoninės avarijos EEE šalyse, užregistruotos Stambių avarijų pranešimo sistemoje

Užregistruotų nelaimių skaičius

Šaltinis: Europos aplinkos agentūra, *Mapping the impacts of natural hazards and technological accidents in Europe*, EAA techninė ataskaita Nr. 13/2010.

Privatus draudimas gali padėti spręsti įvairius susijusius politikos klausimus ir prisidėti prie viešųjų finansų tvarumo¹⁰. Draudimas yra viena iš nelaimių rizikos valdymo priemonių (kartu su rizikos prevencija, parengties ir reagavimo priemonėmis): tinkamai veikiančia nelaimių rizikos draudimo sistema gali būti ne tik pasidalijama rizika – ji gali veikti visais rizikos valdymo lygmenimis nuo rizikos nustatymo ir modeliavimo iki rizikos perdavimo ir atkūrimo veiksmų. Draudimas atlieka tam tikrą specifinį vaidmenį – jis nepadeda išvengti žmonių aukų ar turto nuostolių, tačiau padeda sumažinti nelaimės ekonominį poveikį ir palengvina atsikūrimą po nelaimės. Tinkama draudimo politika gali būti ir kaip rinkos priemonė – atgrasyti nuo rizikingo elgesio ir paskatinti priimant ekonominius bei finansinius sprendimus atsižvelgti į riziką ir apsaugoti nuo galimo nelaimių poveikio.

⁹ Europos Komisijos Jungtinis tyrimų centras (2010 m.), *Analysis of Natech risk reduction in EU Member States using a questionnaire survey*.

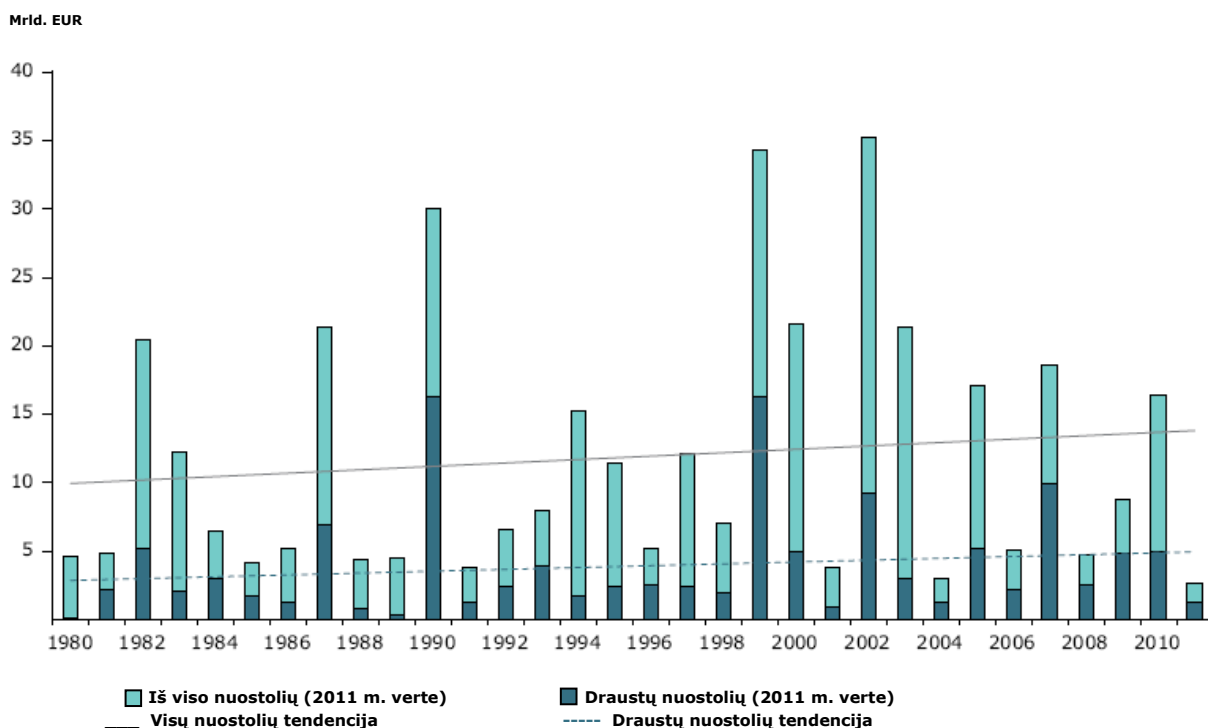
¹⁰ Tarptautinis valiutos fonas (2006 m.), *Insuring Public Finances Against Natural Disasters—A Survey of Options and Recent Initiatives*, TVF darbinis dokumentas WP/06/199.

2. DRAUDIMO NUO GAIVALINIŲ NELAIMIŲ SVERTIS RINKOJE

Didelės gaivalinės nelaimės tiek vidutinės trukmės, tiek ilguoju laikotarpiu daro didelį ir reikšmingą neigiamą poveikį ekonominei veiklai. Makroekonominės sąnaudas dažniausiai lemia neapdrausti nuostoliai, o esant pakankamai draudimo apsaugai, ekonominių nuostolių atžvilgiu tokie įvykiai nėra reikšmingi¹¹.

Jungtiniam tyrimų centrui neseniai atlikus analitinį tyrimą paaiškėjo, kad, remiantis turimais duomenimis, šiuo metu tam tikrose valstybėse narėse draudimo nuo nelaimių skverbtis rinkoje yra maža¹². Analizėje pabrėžiama, kad potvynių, audrų ir žemės drebėjimų rizika, kaip ir tikėtina, valstybėse narėse yra nevienalytė. Tačiau, remiantis turimais duomenimis, pasitaiko atveju, kai draudimo rinkos, regis, neįstengia visiškai susidoroti su esama rizika. Turimais tyrimų duomenimis, daugelyje valstybių narių draudimo nuo audrų skverbtis rinkoje yra didelė. Tačiau potvynių ir žemės drebėjimų rizikos draudimo skverbtis didelė tik tais atvejais, kai ši rizika susieta su kitomis rizikos rūšimis.

7 diagrama. Gaivalinių nelaimių EEE šalyse (1980–2011 m.) bendri ir apdrausti nuostoliai

Šaltinis: Europos aplinkos agentūra, *Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2012, An indicator-based report*, EAA ataskaita Nr. 12/2012.

(1) Klausimai

(1) Kokia Jūsų nuomonė apie nelaimių draudimo skverbtį rinkoje Europos Sąjungoje? Pateikite išsamių duomenų Jūsų argumentams pagrįsti. Ar reikia atlikti daugiau tyrimų siekiant išsiaiškinti galimą draudimo pasiūlos ir paklausos bei galimybių apsidrausti ir draudimo apsaugos atotrūkį?

¹¹ Tarptautinių atsiskaitymų bankas (BIS) (2012 m.) *Unmitigated disasters? New evidence on the macroeconomic cost of natural catastrophes*, BIS darbiniai dokumentai Nr. 394.

¹² Jungtinis tyrimų centras (2012 m.).

2.1. Produktų grupavimas

Draudimu su nepageidaujamais reiškiniais susijusi finansinė rizika perskirstoma ir sumažinama, padalijant išlaidas tarp asmenų arba per tam tikrą laikotarpį. Pavienių asmenų rizikos perkeliamos į bendrą fondą, kurį valdo draudikas. Susumuojant arba sutelkiant įvairias rizikos rūšis, nelaimių išlaidas galima sumažinti per bet kokios trukmės laikotarpį.

Privačios draudimo rinkos teikiama draudimo apsauga finansuojama draudimo įmokomis, kurios garantuojamos akcininkų kapitalu siekiant padengti galimus nuokrypius nuo numatomų nuostolių. Draudimo įmokų dydis nustatomas atsižvelgiant į besidraudžiančio asmens numatomus nuostolius, konkrečios draudimo srities būtinąją mokumo atsargą, mokesčių į akcininkų kapitalą, dalį tvarkymo išlaidų, t. y. administracinių ir kitų su konkrečios rizikos įvertinimu susijusių išlaidų, ir pelną. Įmokos investuojamos finansų rinkose, kuriose investicinė rizika turi būti nesusijusi su draudimo veiklos rizika, arba perdraudžiamos siekiant sumažinti bendrąją riziką. Taigi draudimu ekonominių nuostolių rizika paskirstoma visai visuomenei ir keliems regionams.

Nelaimėms būdinga tai, kad daug turtinių nuostolių sukeliama vienu metu tam tikroje konkrečioje vietovėje: žemės drebėjimai įvyksta ties žemės plutos sprūdžio linijomis, potvyniai įvyksta žemesnėse teritorijose, uraganai dažnai praūžia pakrantėmis. Tai skiriasi nuo kitų turto draudimu draudžiamų rizikos rūšių, kaip antai vagystės ar gaisrai. Mažai tikėtina (nors ir įmanoma), kad vienu metu būtų apiplėšti visi to paties rajono namai.

Susijusias rizikos rūšis galima drausti dviem būdais. Pirmasis – išplėsti rizikos rūšių grupę, siekiant kuo labiau sumažinti tikimybę, kad įvykus galimai nelaimei pavienės rizikos rūšys bus labai susijusios. Kitas paplėtęs būdas – viename polise sugrupuoti keletą nesusijusių rizikos rūšių, pavyzdžiui, gaisro ir potvynio arba audros ir žemės drebėjimo¹³. Kadangi kiekviena rizikos rūšis yra nepriklausoma nuo kitų polise nurodytų rizikos rūšių, jas grupuojant sumažinama bendroji bet kurio polise nurodyto pavojingo įvykio rizika.

Grupuojant produktus visi draudimo klientai solidariai dalijasi riziką. Todėl kartais prie tokių įprastų rizikos rūšių kaip gaisras ar transporto priemonių draudimas privalomai prijungiamas draudimas nuo gaivalinių nelaimių. Idealiu atveju sistemoje turėtų būti pripažįstama, kad tam tikrų asmenų draudimo rizika yra mažesnė (arba jos iš viso nėra), palyginti su pavojingesnėse vietovėse gyvenančių asmenų draudimo rizika, ir todėl pirmiesiems turėtų būti taikomos nuolaidos.

Klausimai

- (2) Kokių papildomų veiksmų būtų galima numatyti šioje srityje? Ar privalomas produktų grupavimas būtų tinkamas būdas nelaimių rizikos draudimo apsaugai padidinti? Ar yra už privalomą produktų grupavimą mažiau varžančių būdų, kuriais būtų galima tinkamai padidinti nelaimių rizikos draudimo apsaugą?

2.2. Privalomasis nelaimių draudimas

Vartotojai gali būti nelinkę draustis nuo rizikos, jei tikimybė, kad jie gali nuo jos nukentėti, yra maža. Dažnai tiek pavieniai asmenys, tiek verslo įmonės nepakankamai įvertina tikrąją

¹³ Pirmosios ne gyvybės draudimo direktyvos 73/239/EEB A priede pateikiama rizikų klasifikacija į atskiras draudimo grupes, pagal kurias nustatoma draudikų leidimų aprėptis ir draudimo produktų linijos. Draudimo grupei Nr. 8, „Gaisrai ir gamtos jėgos“, priskiriama visa žala, padaryta turtui dėl šių pavienių rizikos rūšių: gaisro, sprogimo, audros, kitų nei audra gamtos jėgų, branduolinės energijos ir žemės įgriuvos. Draudimo grupei Nr. 9, „Kita žala turtui“, apima visą žalą, padarytą turtui dėl krušos arba šalčio.

jiems gresiančią nelaimės riziką (tai vadinama rizikos trumparegyste) ir nėra tinkamai pasiruošę finansinėms pasekmėms. Jie kliaujasi socialiniais tinklais arba valdžios parama.

Kita problema – vadinamoji nepalanki atranka. Tai reiškiny, kai masiškai draudžiasi grupės žmonių, manančių, kad jiems gresia didelė rizika, o tokios rizikos grėsmės neįsąmoninti asmenys nemato reikalo draustis. Nepalanki atranka ypač apsunkina nelaimių draudimo apsaugą. Jei drausis tik didelės rizikos gyventojų grupės, jų įmokos bus pernelyg didelės, o fondas bus per mažas, kad galėtų kompensuoti nelaimės nuostolius, nes nebus kitų fondo narių, su kuriais būtų galima pasidalyti nuostolių našta.

Šias problemas galima išspręsti privalomuoju nelaimių draudimu. Tuomet būtų didelė rinkos sverbtis ir didelis apdraustųjų skaičius. Šiuo būdu lengviau paskirstyti riziką, vienam polisui tenka mažesnės administracinės išlaidos ir sumažinama vyriausybės *ex-post* pagalbos finansinė našta.

Klausimai

- (3) Koks privalomasis nelaimių draudimas yra (jei yra) valstybėse narėse? Ar paprastai tokie draudimo produktai derinami su privalomu produktų grupavimu arba draudikų įpareigojimu užtikrinti draudimo apsaugą? Ar privalomajame nelaimių draudime numatyta galimybė klientui atsisakyti tam tikrų nelaimių rizikos rūšių? Kokie tokio draudimo privalumai ir (arba) galimi trūkumai? Ar būtų naudingi ES lygmens veiksmai šioje srityje?

2.3. Nelaimių bendrasis draudimas

Nelaimių bendrieji draudimai (vadinamieji pulai) gali padidinti draudimo rinkos pajėgumą priimti riziką. Jie gali suteikti apsaugą nuo kelių rūšių rizikos ir rizikos, nuo kurios neįmanoma apdrausti dėl neatsakingo elgesio rizikos, konkrečios rinkos mažumo ar pernelyg didelių išlaidų išmokoms. Bendrojo draudimo sistemas galima papildyti privalomuoju produktų grupavimu arba privalomuoju draudimu.

Komisija atnaujino ir šiek tiek pakeitė bendro draudimo ir (arba) perdraudimo grupėms taikomas išimtis Draudimo sektoriaus bendrosios išimties reglamente Nr. 267/2010¹⁴. Ji pripažino, kad tam tikrų rizikos rūšių, ypač tokių, kurių pavienės draudimo bendrovės nenori arba neįsąmoninti apdrausti pačios, riziką būtina dalytis norint užtikrinti draudimo apsaugą.

Reglamente bendrojo draudimo grupėms leidžiama bendradarbiauti tik tam tikromis sąlygomis. Be to, bendrojo draudimo susitarimus leidžiama sudaryti tik jei jie nesuteikia susijusioms įmonėms galimybės panaikinti konkurenciją didelės atitinkamų produktų dalies atžvilgiu. Kadangi bendrojo draudimo grupės, kurioms šis reglamentas netaikomas, sudaro didelę rinkos dalį, jos nėra uždraustos, bet turi būti atliktas savęs vertinimas pagal konkurencijos taisykles, nes jos gali būti naudingos siekiant pagrįsti išimtį pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalį.

2.4. Vyriausybės kaip (per)draudikai ir paskutinės instancijos (per)draudikai

Viešosios institucijos gali atlikti draudikų vaidmenį arba būti valstybinio katastrofų draudimo fondo sponsorės. Tokiomis draudimo programomis galima sumažinti politinį spaudimą, kad įvykus gaivalinei nelaimei reikės apčiuopiamą sumą skirti iš vyriausybės biudžeto. Tačiau taikant tokią sistemą reikia numatyti, kaip išvengti neatsakingo elgesio rizikos, pavyzdžiui,

¹⁴ 2010 m. kovo 24 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 267/2010 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo tam tikrų rūšių susitarimams, sprendimams ir suderintiems veiksams draudimo sektoriuje, OL L 83, 2010 3 30, p. 1.

apdraustieji gali elgtis rizikingiau žinodami, kad vyriausybė padengs jų nuostolius nepriklausomai nuo to, ar jie prieš tai pasirūpino savo apsauga, ar ne.

Sudarius viešojo ir privačiojo sektorių partnerystes, draudikai gali pasidalyti savo žiniomis ir rizikos vertinimo priemonėmis (kaip antai rizikos informacijos portalais), parduoti polisus, ir kai kuriais atvejais patarti vyriausybėms investavimo klausimais. Taip pat galima reikalauti, kad draudikai teiktų vidutinio dydžio nuostolių draudimo apsaugą; taip vyriausybė apribotų savo našta, o draudikai apsiimtų jų pajėgumus atitinkančio lygio riziką.

Vyriausybės taip pat gali valdyti perdraudimo programas. Jos gali reikalauti, kad privatusis sektorius prisiimtų tam tikrą dalį rizikos ir ją padengtų, t. y. sudaryti kvotinio proporcinio perdraudimo sutartis.

Vyriausybės taip pat gali atlikti paskutinės instancijos (per)draudiko vaidmenį – prisiimti riziką nuo tam tikro nelaimės nuostolių lygio (tai vadinamasis „nuostolių išvengimo“ (angl. *stop-loss*) draudimas). Taikant šį metodą derinamas vyriausybės pajėgumas paskirstyti galimą riziką ir rinkos gebėjimas taikyti draudimo principus bei pasinaudoti administraciniais gebėjimais (tokiais kaip įmokų surinkimas, rinkodara, reikalavimų išmokėti draudimo išmokas tvarkymas). Taigi viešosiomis programomis gali būti užtikrinta aukščiausio rizikos lygio draudimo apsauga, o privačioje rinkoje liktų visų arba tam tikrų žemesnių rizikos pakopų draudimo apsauga.

Klausimai

- (4) Kaip reiktų sudaryti ir finansuoti valstybines arba valstybės įgaliotas (per)draudimo programas, kad būtų išvengta neatsakingo elgesio rizikos?

2.5. Parametrų rodikliais grindžiamas oro sąlygų draudimas ir kiti novatoriški sprendimai

2.5.1. Parametrų rodikliais grindžiamas oro sąlygų draudimas

Draudžiantis tradiciniu su oro sąlygomis susijusiu draudimu, kaip antai turto ar civilinės atsakomybės draudimu, draudimo kompensacija išmokama įvertinus apdraustojo nuostolius. Įvertinus nuostolius ir abiems šalims su sutikus su vertinimu, apdraustajai šaliai išmokama kompensacija.

Pagal parametrų rodikliais grindžiamą draudimo sistemą ekstremalių oro sąlygų sukelti nuostoliai kompensuojami, kai iš anksto nustatytas oro sąlygų rodiklis nukrypsta nuo istorinio vidurkio, nepriklausomai nuo faktiškai patirtų nuostolių dydžio. Tokio tipo draudimas yra pagrįstas objektyvių ir nepriklausomų rodiklių, glaudžiai susietų su faktiniais nuostoliais, matavimu. Šios dvi draudimo rūšys – tradicinis, grindžiamas faktiniais nuostoliais, ir parametrų rodikliais grindžiamas draudimas – gali būti derinamos.

Remiantis įgyvendinant įvairias regionines iniciatyvas¹⁵ sukaupta patirtimi ir išmoktomis pamokomis, parametrais grindžiamas draudimas gali būti tinkamas sprendimas tiek privačiojo sektoriaus, tiek viešojo sektoriaus objektams, pvz., svarbiai viešajai infrastruktūrai, drausti. Šio tipo draudimas gali būti įperkamesnis dėl mažesnių administracinių sąnaudų, nes jame nėra reikalavimų išmokėti draudimo išmokas administravimo procedūros. Išmokų mokėjimo procesas taip pat yra spartesnis, o draudimo sutartys gali būti paprastesnės. Parametrais grindžiamame draudime mažesnė informacijos asimetrija tarp draudikų ir klientų. Kita vertus,

¹⁵ Pavyzdžiui, Katastrofų rizikos Karibų jūros regione draudimo priemonė (angl. CCRIF) ir Katastrofų rizikos Ramiąjame vandenyne vertinimo ir finansavimo iniciatyva (angl. PCRAFI).

yra nemaža bazinė tokio draudimo rizika, kad nuostolių atlyginimo išmoka neatitinka faktinių nuostolių ir apdraustasis ne visada yra pajėgus juos įvertinti.

Draudimas yra būtina vystymosi sąlyga, nes neapdrausti nuostoliai gali pagilinti skurdo ciklą ir stabdyti ekonomikos augimą. Kaip šio draudimo alternatyva besivystančiose šalyse kuriamos paprastesnės rizikos perkėlimo priemonės, kaip antai mikrodraudimo produktai. Trečiosiose šalyse, kuriose itin didelė ekstremalių oro sąlygų ir katastrofų, pavyzdžiui, sausrų, žemės drebėjimų ar audrų, rizika, taip pat buvo įgyvendinta parametrais grįsto draudimo programų¹⁶, kurias rėmė Komisija,

2.5.2. *Meteorologiniai tyrimai*

Parametrais grindžiamo draudimo sudėtingumas ir bazinė rizika gali sudaryti rimtų kliūčių šio tipo draudimo plėtrai. Tinkami rodikliai turi būti nustatyti meteorologiniais tyrimais. Šio tipo draudimas plačiu mastu gali būti taikomas tik jei rodikliai nustatyti sistemingai visai teritorijai, meteorologijos stotys išdėstytos pakankamai arti apdraustųjų bei nustatytos rizikos zonos. Be to, nepakanka po visą teritoriją išdėstyti meteorologines stotis – dar reikia rinkti, kaupti, kitiems pranešti ir archyvuoti duomenis bei turėti galimybę nedelsiant jais pasinaudoti atsitikus draudžiamajam įvykiui. Palydovų siunčiamus duomenis derinant su skaitmenine analize ir prognozėmis nuolat didėja gebėjimai, reikalingi meteorologinėms prognozėms atlikti.

Be to, reikėtų ištirti galimybes naudoti palydovinių duomenų rodiklius, gaunamus nuotolinio jutimo priemonėmis. Daug ekonomikos sektorių yra priklausomi nuo klimato sąlygų, taigi ir nuo klimato kaitos. Todėl investicijos į meteorologinę infrastruktūrą bus naudingos ne tik kuriant rodikliais grindžiamus draudimo produktus, bet ir miškų ar žemės ūkio sektoriams skirtus produktus. Šiuo metu Komisija konsultuojasi su suinteresuotosiomis šalimis dėl Klimato kaitos stebėjimo tarnybos diegimo ateityje pagal Europos Žemės stebėsenos programą (GMES)¹⁷.

2.5.3. *Su draudimu susiję vertybiniai popieriai*

Su draudimu susiję vertybiniai popieriai, pavyzdžiui, katastrofų obligacijos ar kitos alternatyvios rizikos perkėlimo priemonės, gali būti efektyvus būdas padidinti draudimo pajėgumus mažai tikėtinų ir retų, tačiau nuožmių gaivalinių nelaimių atvejais.

Tokios obligacijos draudikams, perdraudikams ir verslo įmonėms teikia daugiametę apsaugą nuo gaivalinių nelaimių, o kiti sandomio šaliai tenka minimali kredito rizika. Investuotojai jomis gali įvairinti ir sumažinti vertybinių popierių portfelio riziką, nes su obligacijomis susijusių įsipareigojimų nevykdymas nesutampa su įsipareigojimų, susijusių su daugeliu kitų vertybinių popierių, nevykdymu.

Klausimai

- (5) Ar, Jūsų nuomone, yra kokių nors sunkumų, kliūčių ar apribojimų, susijusių su informacijos naudojimu kuriant parametrais pagrįstus draudimo produktus? Kokie veiksniai galėtų paskatinti plačiau naudoti tokius novatoriškus draudimo sprendimus?

¹⁶ Pvz., Pasaulio banko sukurta Pasaulinė draudimo pagal rodiklius priemonė.

¹⁷ 2010 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 911/2010 dėl Europos Žemės stebėsenos programos (GMES) ir jos pradinės praktinės veiklos 2011–2013 m., OL L 276, 2010 10 20, p. 1.

3. INFORMACIJOS APIE NELAIMIŲ RIZIKĄ SKLAIDA, NELAIMIŲ PREVENCIJA IR JŲ RIZIKOS MAŽINIMAS

Europos Sąjungos politikai puikiai suvokia, kad ES reikalinga tvirta nelaimių rizikos valdymo (NRV) politika, kurią įgyvendinus tiek Sąjunga, tiek jos išorės veiksmai taptų atsparnesni nelaimėms ir jų padariniai nebebūtų tokie skaudūs¹⁸.

Tarptautiniu lygmeniu atsparumui ir nelaimių rizikos mažinimui ypač daug dėmesio skirta tokiuose tarptautiniuose aukščiausio lygio susitikimuose kaip 2012 m. Rio de Žaneiro aukščiausio lygio susitikimas tvaraus vystymosi klausimais ar G20 iniciatyvos dėl nelaimių rizikos mažinimo bei metodologinės sistemos, kuri padėtų vyriausybėms parengti efektyvesnes NRV strategijas ir ypač finansines strategijas, pagrįstas patikimesniu rizikos vertinimu ir rizikos finansavimu¹⁹, sukūrimo. Be to, kuriant naują tarptautinę nelaimių rizikos mažinimo programą (Hiogo veiksmų programa laikotarpiui po 2015 m.) daugiau dėmesio skiriama nelaimių rizikos valdymo finansavimo aspektams ir nelaimių ekonominėms sąnaudoms.

Norint sėkmingai valdyti gaivalinių nelaimių riziką būtina planuojant miestų plėtrą ir žemėnaudą geriau apsisaugoti nuo gamtinių pavojų poveikio. Nelaimių valdymo politika turi apimti prevenciją, atsparumo didinimą, asmenų pažeidžiamumo mažinimą ir ekosistemų stiprinimą. Didesnės rizikos vietovėse turto savininkai turės dar daugiau investuoti į rizikos jų turtui mažinimo priemones.

Nelaimių rizikos valdymas gali padėti skatinti netrikdomą ekonomikos augimą ir klestėjimą:

- trumpuoju laikotarpiu investicijomis į rizikos valdymą galima paspartinti ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą (naujos technologijos, moksliniai tyrimai ir plėtra, atsparūs pastatai ir infrastruktūra, novatoriškos finansinės priemonės);
- vidutinės trukmės laikotarpiu patobulintas nelaimių vertinimas ir didesnis atsparumas joms padeda sutelkti dėmesį į viešųjų ir privačiųjų finansų struktūrinį tvarumą ir padidinti makroekonominį stabilumą, nes sumažinamas destruktivus gaivalinių ir antropogeninių nelaimių poveikis ekonomikos augimui ir valstybės biudžetui bei privačių asmenų finansinei padėčiai;
- ilgai investicijų į rizikos valdymą grąža yra labai didelė ir prisideda prie tvaraus ekonomikos vystymosi.

Rizikos vertinimas (įskaitant rizikos ir pažeidžiamumo analizę) – svarbus ir bazinis žingsnis norint gauti informacijos, kuria būtų galima remtis valdant nelaimių riziką ir planavimo procesą, ir kuria remiantis skiriami finansiniai ištekliai. Vertinant daugelį rizikos rūšių, atsižvelgiant į galimus pavojus ir pažeidžiamų aspektų sąveiką, taip pat galima mažinti susijusias rizikas ir šalutinius poveikius.

Atsparumo didinimas – tai ilgas procesas, kurį reikia integruoti į nacionalinę politiką bei planavimą. Atsparumo didinimo strategijos taip pat yra vystymosi proceso dalis ir padeda įgyvendinti kitas ilgalaikes politikos kryptis, ypač prisitaikymo prie klimato kaitos ir apsirūpinimo maistu.

¹⁸ Komisijos komunikatas „Bendrijos stichinių ir žmogaus sukeltų nelaimių prevencija“, COM (2009) 82 galutinis; Tarybos išvados dėl Bendrijos nelaimių prevencijos Europos Sąjungoje sistemos (2979-as Tarybos posėdis, 2009 m. lapkričio 30 d.) ir Komisijos komunikatas „Nelaimių rizikos mažinimo besivystančiose šalyse ES paramos strategija“ (COM(2009) 84 galutinis).

¹⁹ G20/OECD nelaimių rizikos vertinimo ir rizikos finansavimo metodologinė sistema.

3.1. Draudimo kainų nustatymas kaip rinka grįsta draudimo paskata didinti informuotumą apie nelaimių prevenciją ir jų poveikio švelninimą

Vyriausybės galėtų ir toliau dosniai kompensuoti nuostolius nukentėjusiesiems ir taip prisiimti didelę dalį nelaimių poveikio švelninimo ir visuomenės gelbėjimo operacijų finansinės naštos. Tačiau tai greičiausiai dar pagilintų vyriausybių fiskalinius sunkumus ir paskatintų nepageidaujamus pokyčius didesnės rizikos vietovėse. Arba valdžios institucijos galėtų neskirti šiai sričiai savo išteklių, kontroliuoti padėtį didesnės rizikos vietovėse ir labiau pasikliauti rinkos jėgomis, kad jos paskatins žmones imtis atsakomybės mažinti savo nuostolius ir nuo jų draustis.

Draudikai gali sukurti rinka grįstas paskatas imtis rizikos prevencijos priemonių. Rizika grįstos kainos gali paskatinti apdraustuosius imtis papildomų priemonių savo turto pažeidžiamumui sumažinti. Jei draudimo įmoka sąžiningai atitinka rizikos lygį ir jei taikomos rizikos lygį atitinkančios nuolaidos tiems apsidraudusiesiems, kurie investuoja į nuostolių mažinimą, tai skatina klientus imtis rizikos mažinimo priemonių. Tačiau dažnai *ex-ante* rizikos mažinimo sąnaudos asmenims nėra ekonomiškos, palyginti su galimybe tiesiog apsidrausti nuo rizikos arba imtis rizikos prevencijos priemonių bendruomenės lygmeniu. Jei draudimo įmokų dydis atitiktų realią riziką, rizikingas elgesys būtų pernelyg brangus. Todėl imantis rizikos prevencijos visada reikėtų atsižvelgti tiek į viešojo, tiek į privačiojo sektoriaus atitinkamus vaidmenis.

Pagal nusistovėjusią precedentų teisę draudikai nustato įmokų dydį²⁰.

Rizika grįsta kainodara²¹ reikalauja sudėtingo rizikos įvertinimo proceso. Tam reikia išsamios informacijos, dėl kurios išauga draudikų administracinės išlaidos. Rizika grįstos kainos gali atgrasyti žmones nuo gyvenimo didesnės rizikos vietovėse arba gali reikėti valdžios institucijų intervencijos. Diferencijuojant įmokas pagal rizikos lygį taip pat didėja administracinės sąnaudos, tačiau tikėtina, kad ateityje bus sutaupyta išmokų, nes tokios įmokos skatina imtis rizikos mažinimo priemonių.

Tačiau rizika grįstos kainos gali būti labai nepalankios tam tikroms didelės rizikos grupėms. Gali būti tokių rizikos rūšių, nuo kurių apdrausti iš viso neįmanoma arba nuo kurių draudžiant įmoka tampa neįperkama.

Asmeninė atsakomybė už nelaimių riziką taip pat gali atlikti tam tikrą vaidmenį kuriant rinkos paskatas asmeniškai imtis nuostolių mažinimo priemonių ir riboti plėtrą didelės rizikos vietovėse. Priskiriant atsakomybę, ypač neturtinguose ir pažeidžiamuose regionuose, iškyla tokie esminiai klausimai dėl lygybės ir socialinio solidarumo.

Valdžios institucijos gali nuspręsti nustatyti vienodo dydžio draudimo įmokas atitinkamoms bendruomenėms arba dar platesnei gyventojų daliai, kad mažos rizikos vietovių gyventojai subsidijuotų gyvenančiuosius didelės rizikos vietovėse. Gali būti, kad taikant tokį vieną tarifą padidės santykinis draudimo įsisavinimo lygis didelės rizikos vietovėse. Tačiau tokie bendri tarifai daro neigiamą poveikį žemės naudojimui – esant vienodai draudimo įmokai, didesnės

²⁰ Sprendimas Komisija prieš Italiją, C-59/01, [2003], Rink. p. I-1759. Sprendime Komisija prieš Prancūziją, C-347/02 [2004], Rink. p. I-7557, Teismas išaiškino, kad sistema, pagal kurią draudikai turi teisę nustatyti bazinės įmokos dydį, yra suderinama su draudimo įmokų nustatymo principu. Sprendime Komisija prieš Italiją, C-518/06 [2004], Rink. p. I-3491, Teismas toliau išaiškino, kad jei nacionalinėje teisėje nustatyta techninė sistema, pagal kurią draudikai turi apskaičiuoti draudimo įmokas, toks laisvės nustatyti kainas apribojimas Trečiojoje ne gyvybės draudimo direktyvoje 92/49/EEB nedraudžiamas.

²¹ Jungtinio tyrimų centro duomenimis (2012 m.) rizika grindžiamos įmokos nėra labai plačiai naudojamos – sistemingai jos naudojamos tik šešiose valstybėse narėse draudžiantis nuo potvynio, penkiose valstybėse narėse – nuo audros ir keturiose valstybėse narėse – nuo žemės drebėjimo.

rizikos vietovių gyventojai nemoka už riziką, kylančią jiems gyvenant tose vietovėse. Visose vietovėse, kuriose leidžiama gyventi, namų ūkių draudimo išlaidos būtų tos pačios. Solidarumą derinant su griežtais statybų reikalavimais ir standartais iš dalies pakoreguojamas netobulas rizikos internalizavimas ir padidinamas efektyvumas. Skirtingais draudimo tarifais galima diferencijuoti rizikos zonas, taip iš dalies pripažįstant, kad yra skirtingi rizikos lygiai.

Klausimai

- (6) Ar rizika grįstos kainos skatintų vartotojus ir draudikus imtis rizikos mažinimo ir valdymo priemonių? Ar rizika grįstų kainų poveikis būtų kitoks, jei nelaimių draudimas būtų privalomas? Ar apskritai draudikai tinkamai pakoreguoja įmokų dydį, jei įgyvendinamos rizikos prevencijos priemonės?
- (7) Ar yra tokių nelaimių rūšių, kurių draudimo įmokos turėtų būti vienodo dydžio? Ar taikant vienodo dydžio įmokas reikėtų nustatyti didžiausią išmokos sumą?
- (8) Kokių dar sprendimų būtų galima pasiūlyti mažas pajamas turintiems klientams, kurie antraip neturėtų nelaimių draudimo?

3.2. Ilgalaikės nelaimių draudimo sutartys

Nuo nelaimių paprastai draudžiamasi sudarant metinę sutartį. Drausdamasis vieneriems metams draudėjas turi pasirinkimo laisvę – jis gali reguliariai keisti draudimo bendroves ir produktus.

Ilgalaikės sutartys, kuriose būtų skaidriai nustatytos rizika grįstos kainos ir numatytos įmokų nuolaidos tais atvejais, kai draudėjas imasi rizikos mažinimo priemonių, sustiprintų ekonomines paskatas, nes investicijos į rizikos mažinimą būtų abipusiai naudingos (ir draudikui, ir draudėjui). Ilgalaikės sutartys, kuriose nustatyta garantuota kaina, arba kaina tam tikromis iš anksto nustatytais sąlygomis dėl didžiausios kainos, arba reguliarius pakoregavimas atsižvelgiant į infliaciją, galėtų apdraustiesiems suteikti tiek finansinio, tiek sutartinio tikrumo. Be to, ilgalaikių sutarčių administracinės ir sandorio sąnaudos būtų mažesnės abiem šalims, nes dėl šių sutarčių kasmet nebūtų iš naujo deramasi.

Tačiau gali būti daugiau neaiškumo ir nevienareikšmiškumo esamos rizikos atžvilgiu. Daugiametės sutarties metinė įmoka greičiausiai būtų didesnė nei lygiavertės metinės sutarties įmoka. Todėl kapitalo poreikis ir investuotojų reikalaujama kapitalo grąža taip pat būtų didesni. Kita vertus, pagal Mokumo II direktyvą ilgalaikės draudimo sutartys didina draudikų kapitalą, nes sudarant sutartį iš pat pradžių pripažįstamas visas pelnas, kuris bus gautas per visą sutarties laikotarpį.

Šiuo metu draudikai siūlo ilgalaikes gyvybės draudimo ir sveikatos draudimo sutartis. Kol kas neaišku, ar turto draudimas gali būti ilgalaikis už prieinamą kainą.

Klausimai

- (9) Ar reikėtų skatinti naudoti ilgalaikes nelaimių sutartis? Kokie būtų jų privalumai ir (arba) trūkumai atitinkamai draudikams ir apdraustiesiems?

3.3. Informacijos reikalavimai prieš pasirašant sutartį ir sutartyje

Vartotojai turi aiškiai suprasti, kokio tipo draudimo apsaugą jie turi, kaip ji juos saugotų įvykus nelaimei, ir tai, kad jų draudimo polise numatyti ne kasdieniai nuostoliai, o neeiliniai padariniai. Jungtinio tyrimų centro neseniai atlikto tyrimo duomenimis, vartotojai nėra linkę

draustis nuo mažai tikėtinų ir labai destruktivių įvykių²². Daugelio namų ūkių patiriami finansiniai sunkumai keliose valstybėse narėse taip pat greičiausiai nepaskatins jų pirkti nelaimių draudimą.

Priešingai negu Gyvybės draudimo direktyvoje 2002/83/EB²³, Pirmoje, Antroje ir Trečioje ne gyvybės draudimo direktyvose 73/239/EEB²⁴, 88/357/EEB²⁵ ir 92/49/EEB²⁶ nenustatyta jokių taisyklių dėl to, kokią informaciją turi gauti draudžiamas asmuo prieš pasirašant sutartį ir kokia informacija turi būti nurodyta sutartyje. Mokumo II direktyvoje 2009/138/EB²⁷ tokių taisyklių dėl ne gyvybės rizikos draudimo taip pat nėra.

Todėl ne gyvybės draudimo sektoriuje draudikams keliami labai skirtingi reikalavimai dėl informacijos teikimo siekiant apsaugoti vartotojus. Labai svarbu įgyti vartotojų pasitikėjimą nustatant aiškias taisykles ir pašalinant teisinius neaiškumus. Draudimo rinkoje, kur vartotojai gerai informuoti, draudikai yra priversti konkuruoti, kad pritrauktų ir išlaikytų klientus. Suderinus reikalavimus dėl informacijos, kurią turi gauti draudžiamas asmuo prieš pasirašant sutartį, ir dėl sutartyje nurodomos informacijos, vartotojai įgytų daugiau pasitikėjimo ir būtų labiau pasiryžę pirkti saugius draudimo produktus visoje Europos Sąjungoje.

Klausimai

(10) Ar manote, kad reikia suvienodinti prieš pasirašant sutartį suteikiamos informacijos ir sutartyje nurodytos informacijos reikalavimus? Jei taip, ar reikėtų derinti viską, ar tik būtiniausius dalykus? Kokia su įsipareigojimais susijusi informacija turėtų būti įtraukta, pavyzdžiui:

- apdraustų rizikos rūšių pobūdis,
- prisitaikymo ir prevencijos priemonės, kuriomis galima sumažinti draudžiamą riziką,
- sąlygos ir išmokos (kaip antai, ar kompensuojamos visos atstatymo išlaidos, ar pagal nuvertėjimą ar tuometinę vertę),
- išimtys ir apribojimai,
- išsami informacija apie reikalavimo išmokėti draudimo išmokas pateikimą, pavyzdžiui, ar ne tik patys nuostoliai turi būti patirti per sutarties laikotarpį, bet ir apie juos turi būti pranešta per sutarties laikotarpį,
- kas ir koku mastu dengia tyrimo ir nuostolių nustatymo išlaidas,

²² Jungtinis tyrimų centras (2012 m.)

²³ 2002 m. lapkričio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/83/EB dėl gyvybės draudimo (OL L 345, 2002 12 19, p. 1).

²⁴ 1973 m. liepos 24 d. Pirmoji Tarybos direktyva 73/239/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su tiesioginio draudimo, išskyrus gyvybės draudimą, veiklos pradėjimu ir vykdymu, derinimo (OL L 228, 1973 8 16, p. 3).

²⁵ 1988 m. birželio 22 d. Antroji Tarybos direktyva 88/357/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su tiesioginiu draudimu, išskyrus gyvybės draudimą, derinimo, apibrėžianti nuostatas, padedančias veiksmingai naudotis laisve teikti paslaugas ir iš dalies keičianti Direktyvą 73/239/EEB (OL L 172, 1988 7 4, p. 1).

²⁶ 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyva (92/49/EEB) dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su tiesioginiu draudimu, išskyrus gyvybės draudimą, derinimo, iš dalies keičianti Direktyvas 73/239/EEB ir 88/357/EEB (trečioji ne gyvybės draudimo direktyva) (OL L 228, 1992 8 11, p. 1).

²⁷ 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/138/EB dėl draudimo ir perdraudimo veiklos pradėjimo ir jos vykdymo (Mokumas II) (OL L 335, 2009 12 17, p. 1).

- sutartiniai padariniai, jei draudikas nesuteikia atitinkamos informacijos,
- taisomosios priemonės, išlaidos ir pasinaudojimo pasitraukimo teise procedūros,
- sutarties pratęsimo sąlygos,
- skundų nagrinėjimas?

3.4. Draudimo nuostatos ir sąlygos

Neatsakingo elgesio rizika – tai apsidraudusio asmens elgesio pokytis, kai dėl įgytos draudimo apsaugos jis jaučia mažiau paskatų stengtis išvengti nuostolių ir todėl padidėja draudžiamąjį įvykių neigiamų padarinių tikimybė. Toks reiškinys taptų dar žalingesnis, jei nebūtų tam tikro mechanizmo, pagal kurį, apskaičiuojant kito laikotarpio įmokas, būtų atsižvelgiama į tuos nuostolius.

Todėl draudimo sutartyse numatomos įvairios draudimo nuostatos ir sąlygos, kuriomis siekiama skatinti riziką mažinantį elgesį.

Sąlyginėmis ar besąlyginėmis išskaitomis (franšizėmis) apdraustoji šalis įpareigojama prisiimti dalį nuostolių, nes tam tikra suma išskaičiuojama iš draudimo išmokos sumos. Jos nustatomos siekiant sumažinti reikalavimų atlyginti nedidelius nuostolius skaičių. Procentinė išskaita – tai mechanizmas, pagal kurį nuostolių atlyginimą draudikas ir draudėjas dalijasi pagal tam tikras nustatytas procentines dalis. Sutartyse taip pat gali būti apribota draudimo apsauga (arba nustatoma viršutinė padengiamųjų sumų riba, arba nedraudžiami tam tikri pažeidžiami objektai, pavyzdžiui, silpnos konstrukcijos).

Pirmiau aprašyti sutartiniai mechanizmai gali viršyti apdraustąjį pajėgumus, galimybę sukontroliuoti ar atsakyti už nuostolius, todėl jie gali būti netinkamos arba neefektyvios paskatos imtis rizikos mažinimo priemonių. Be to, jei nelaimės rizikos padidėjimo problema sprendžiama padidinant sąlygines ir besąlygines išskaitas bei draudėjui tenkančią procentinės išskaitos dalį, tai gali turėti poveikio mažas pajamas turinčių apdraustųjų asmenų galimybei reikalauti kompensacijos už „nereikšmingus“ nuostolius.

Klausimai

- (11) Ar sąlyginės, besąlyginės ir procentinės išskaitos ir kitos išlygos efektyviai atgraso nuo neatsakingo elgesio? Kokios alternatyvios nuostatos ir sąlygos būtų tinkamos nelaimių draudimo atveju, atsižvelgiant į tai, kad apdraustieji gali būti nepajėgūs imtis veiksmingų nelaimių rizikos mažinimo priemonių?

3.5. Duomenys, tyrimai ir informacija

Draudikai, prieš siūlydami draudimo apsaugą nuo neapibrėžto įvykio, turi išsiaiškinti ir kiekybiškai įvertinti jo tikimybę ir pasekmes. Jei būtų aišku arba labai tikėtina, kad tam tikru metu arba tam tikrame regione bus padaryti tam tikri nuostoliai, rizikos elemento nebeliktų ir tokie nuostoliai būtų nedraustini. Įvykiai, kurių atsitikimo tikimybė yra itin maža, taip pat gali būti apskritai laikomi vargiai draustinais arba nedraustinais, nes draudikams gali stigti duomenų jiems tinkamai įvertinti.

Informacijos asimetrija tarp draudiko ir draudėjo lemia išankstinį rizikos vertinimo procesą. Draudikai turi surinkti tinkamą informaciją, kad galėtų tinkamai apibrėžti rizikos grupes ir išvengti nepalankios atrankos. Jei stinga tinkamos informacijos apie riziką, sunku apskaičiuoti riziką grindžiamas įmokas. Bendras duomenų stygius ir nevienareikšmiškumas yra kliūtis tolesnei nelaimių draudimo plėtrai.

Geresnė informacija padėtų sumažinti neaiškumus. Viešojo sektoriaus agentūros galėtų suinteresuotosioms šalims, įskaitant draudikus, už prieinamą kainą suteikti prieigą prie patikimų ir tikslių duomenų apie praeityje įvykusius ir prognozuojamus pavojingus gamtos reiškinius, pvz., tokias viešąsias gėrybes galėtų teikti nacionalinės meteorologijos tarnybos, potvynių valdymo agentūros arba nelaimių stebėjimo centrai.

Mokslininkams ir viešojo sektoriaus agentūroms, kaip antai potvynių valdymo agentūroms, svarbu turėti geresnę prieigą prie pagrindinių technologijų ir tinklų, turėti kvalifikuotų darbuotojų, taip pat turėti palyginamų duomenų apie apdraustus (ir neapdraustus) ankstesnių nelaimių nuostolius. Tai padėtų ištirti praeityje įvykusius pavojingus gamtos reiškinius ir mokslškai numatyti galinčių ateityje pasitaikyti tokių įvykių padarinius, patobulinti rizikos valdymo strategijas ir viešojo sektoriaus agentūrų parengtus bei įgyvendinamus veiksmus. Draudimo sektoriuje surinktais palyginamais suvestiniais nuostolių duomenimis (įskaitant vizualizacijos priemones ar informacijos apie riziką platformas) būtų galima pasidalyti su viešojo sektoriaus agentūromis ir privačiuoju sektoriumi, siekiant jiems palengvinti rizikos vertinimą.

Vartotojai taip pat susiduria su tam tikromis kliūtimis. Viena iš jų – mažai informacijos arba iš viso jos nebuvimas; dėl informuotumo apie tikrąją riziką stygiaus vartotojų rizikos suvokimas gali skirtis nuo tikrosios jiems gresiančios rizikos. Daugelio suvokimu, tikimybė, kad nelaimė padarys nuostolių jų turtui, yra tokia maža, kad neverta investuoti į rizikos mažinimą. Priimdami sprendimus remdamiesi išlaidų sąmata, vartotojai turi atsižvelgti į tokių investicijų ilgalaikę naudą. Todėl tokios priemonės kaip lengvai suprantama forma pateikiama informacija apie pavojus ir riziką, pvz., tam tikros vietovės žemėlapyje pažymėtos pavojaus zonos ar informacija apie riziką, rizikos matrica arba rizikos kreivė, vaizduojanti galimus įvykius ir jų tikimybę, numatomas pasekmes ir rizikos lygį, galėtų padėti šviesti vartotojus ir didinti jų informuotumą. Skleisti su klimatu ir oro sąlygomis susijusią informaciją yra būtina, kad investuotojai ir vartotojai, priimdami investicinius ir pirkimo sprendimus, galėtų atsižvelgti į šią papildomą informaciją. Siekiant aukštesnės duomenų analizės kokybės, be papildomos ir geresnės informacijos ir geresnės duomenų prieigos, taip pat labai svarbu tuos duomenis labiau standartizuoti (pvz., nustatyti bendras apibrėžtis).

Europos prisitaikymo prie klimato kaitos portale (CLIMATE-ADAPT)²⁸ galėtų būti renkama ir teikiama informacija apie draudimo, susijusio su meteorologiniais reiškiniais, sistemas ar valstybėse narėse taikomas rizikos vertinimo metodikas. Kitas būdas – tokią informaciją įtraukti į išsamų informacijos apie nelaimių valdymą rinkinį.

Draudikai galėtų parengti gaires sprendimų priėmėjams ir projektų rengėjams bei valdytojams apie tai, kaip draudimas galėtų padėti vykdyti prisitaikymo prie klimato kaitos ir nelaimių valdymo veiklą. Tokiose gairėse galėtų būti aprašyta, kaip pasinaudoti draudimu rizikos valdymo strategijoje, t. y., kaip nustatyti ir kiekybiškai įvertinti, kurių rūšių rizikos galima išvengti ir kurias bei kaip galima rentabiliai apdrausti. Taip pagerėtų bendras politikos formavimo, planavimo ir projektų valdymo ekonominis efektyvumas.

Klausimai

- (12) Kaip būtų galima pagerinti duomenis apie praeities nelaimių poveikį (pvz., naudojant standartinius formatus; didinant draudikų ir kitų organizacijų turimų duomenų prieigą bei palyginamumą)?
- (13) Kaip būtų galima pagerinti dabartinių ir prognozuojamų arba būsimų nelaimių

²⁸

<http://climate-adapt.eea.europa.eu/>

vaizdavimą žemėlapiuose (pvz., taikant dabartines ES priemones, numatytas Potvynių direktyvoje 2007/60/EB²⁹, pasinaudojant civilinės saugos srities bendradarbiavimu³⁰ ir skatinant rengti ES rizikos gaires³¹)?

- (14) Kaip būtų galima paskatinti geresnius duomenų, rizikos analizės ir rizikos modeliavimo metodų mainus? Ar turimi duomenys turėtų būti viešinami? Ar ES reikėtų imtis veiksmų šioje srityje? Kaip būtų galima paskatinti tolesnį draudimo sektoriaus ir politikos formuotojų bendradarbiavimą šioje srityje?

3.6. Rizikos finansavimo iniciatyvų skatinimas pagal ES vystomojo bendradarbiavimo politiką

Visame pasaulyje draudimas atlieka labai svarbų vaidmenį padedant šalims ir regionams, ypač pažeidžiamiems nelaimių atžvilgiu, sukurti veiksmingus atsarginius finansinius mechanizmus, kurie padėtų padengti vis didėjančias nelaimių ir visuotinių sukrėtimų ekonomines sąnaudas.

Besivystančiose šalyse kuriamos alternatyvios, supaprastintos rizikos perkėlimo priemonės, kaip antai mikrodraudimo produktai. Trečiojoje šalyse, kuriose itin didelė ekstremalių oro sąlygų ir katastrofų, pavyzdžiui, sausrų, žemės drebėjimų ar audrų, rizika, taip pat buvo įgyvendinta parametrais grįsto draudimo programų, kurias rėmė Komisija.

Ypatingą dėmesį reikėtų skirti bendradarbiavimui su svarbiausiais tarptautiniais partneriais (pvz., Pasaulio banku ir Tarptautine finansų korporacija) stiprinti ir Sąjungos išorės pagalbai, skirtai besivystančioms šalims padėti kurti novatoriškus rizikos finansavimo sprendimus pasitelkiant draudimą, perdraudimą ar katastrofų obligacijas, didinti.

Neseniai Komisija pasiūlė parengti veiksmų planą, kuriame būtų numatyta, kaip padidinti besivystančių šalių atsparumą, be kita ko pasitelkiant novatoriškus rizikos valdymo būdus, ir kaip toliau plėtoti jau esamą šios srities gerąją praktiką³².

Klausimai

- (15) Kaip Sąjunga efektyviausiai galėtų padėti besivystančioms šalims sukurti finansinės apsaugos nuo nelaimių ir sukrėtimų sprendimus ir kokie būtų prioritetiniai veiksmai? Kokio tipo partnerystės su privačiuoju sektoriumi ir tarptautinėmis institucijomis reikėtų sudaryti šiuo tikslu?

4. ANTROPOGENINĖS NELAIMĖS

Pramoninės nelaimės taip pat didėja, ir ne tik dėl technologijų pažangos, bet ir dėl didėjančio pavojingų gamtinių reiškinių masto. Pavojingi gamtiniai reiškiniai ir gaivalinės nelaimės gali sukelti gaivalines-technologines avarijas. Gaivalinės ir antropogeninės nelaimės gali sutapti arba viena kitą sustiprinti.

²⁹ 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/60/EB dėl potvynių rizikos įvertinimo ir valdymo, OL L288, 2007 11 6, p. 27.

³⁰ Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl Sąjungos civilinės saugos mechanizmo pasiūlymas, COM(2011) 934 *final*.

³¹ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Nelaimių valdymui skirtos rizikos vertinimo ir nustatymo gairės“, SEC(2010) 1626 *final*.

³² Pavyzdžiui, Katastrofų rizikos Karibų jūros regione draudimo priemonę (12,5 mln. EUR) ir Pasaulinę draudimo pagal rodiklius priemonę (24,5 mln. EUR).

4.1. Pramoninių avariijų žala aplinkai ir atsakomybė už tą žalą

Atsakomybės už žalą aplinkai direktyva 2004/35/EB³³ pramonės įrenginių veiklos vykdytojais skatinami, tačiau nėra neįpareigoti, pasirūpinti tinkama finansine apsauga, kad galėtų atitaisyti dėl jų veiklos padarytą žalą aplinkai. Persvarstydama direktyvą (tai planuojama padaryti 2014 m.) ir rengdama ataskaitą pagal Atsakomybės už žalą aplinkai direktyvos 2004/35/EB 18 straipsnio 2 dalį³⁴ Komisija gali iš naujo apsvaistinti privalomos finansinės apsaugos galimybę. Tačiau direktyva netaikoma, jei žalą aplinkai sukelia „nepaprastas, neišvengiamas ir nenugalimas gamtos reiškinys“. Direktyva taip pat netaikoma žalai, kuri aplinkai padaroma vykdant privalomąjį veiksmą, kuriuo siekiama apsaugoti nuo gaivalinės nelaimės.

Vienas iš būdų įgyti reikiama finansinę apsaugą yra draudimas. Tačiau draudimo produktai dažnai neapima visos direktyvoje numatytos atsakomybės ir praktiškai jais neužtikrinama neribota draudimo apsauga. Be to, kol kas draudikams sunku sukurti specifinius produktus, nes informacija apie žalą padariusius incidentus ir susijusias žalos ištaisymo išlaidas nėra plačiai prieinama³⁵. Pramonės įrenginių veiklos vykdytojais taip pat gali iš anksto nežinoti apie galimą žalos mastą.

Klausimai

- (16) Į kokius svarbiausius aspektus reikėtų atsižvelgti numatant finansinę apsaugą ir draudimą pagal Atsakomybės už žalą aplinkai direktyvą 2004/35/EB?
- (17) Ar yra pakankamai duomenų ir priemonių aktualių ir besirandančių pramoninės rizikos rūšių integruotai analizei atlikti? Kaip būtų galima užtikrinti duomenų prieinamumą, mainus ir skaidrumą? Kaip būtų galima sustiprinti draudikų, verslo sektoriaus ir kompetentingųjų institucijų bendradarbiavimą siekiant pagilinti žinių bazę, susijusią su pramoninių nelaimių padaryta žala ir atsakomybe už tą žalą?

4.2. Civilinės atsakomybės draudimas branduolinių avariijų atveju

Euratomo sutarties 98 straipsnyje nustatyta, kad valstybės narės turi imtis „visų būtinų priemonių, kad būtų lengviau sudaryti branduolinės rizikos draudimo sutartis“. Europos Sąjungoje turi būti užtikrintas teisinis nuoseklumas siekiant sumažinti neatsakingo elgesio riziką, spręsti aukų apsaugos klausimus skirtingose valstybėse narėse ir siekiant sumažinti poveikį vidaus rinkai, kurį daro branduolinių objektų veiklos vykdytojams tenkančios finansinės atsakomybės skirtumai, dėl kurių gali atsirasti konkurencijos iškraipymų.

Šiuo metu Europos Sąjungoje galioja daug skirtingų su branduolinės energijos naudojimu susijusių civilinės atsakomybės taisyklių. Daugelio iš ES-15 valstybių narių nuostatos pagrįstos Paryžiaus konvencija dėl atsakomybės prieš trečiąją šalį atominės energijos srityje ir Briuselio papildomąja konvencija, priimta remiant Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijai (OECD). Tačiau daugelis ES-12 valstybių narių yra Vienos konvencijos dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą, priimtos remiant Tarptautinei atominės energijos agentūrai (IAEA), šalyse. Yra valstybių narių, kurios nėra jokios konvencijos dėl atsakomybės,

³³ 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/35/EB dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti) (OL L 143, 2004 4 30, p. 56).

³⁴ Komisijos ataskaita pagal Direktyvos 2004/35/EB dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti) 14 straipsnio 2 dalį, COM(2010) 0581 galutinis.

³⁵ COM(2010) 0581 galutinis ir <http://ec.europa.eu/environment/legal/liability/index.htm>.

susijusios su branduolinės energijos naudojimu, šalys. Todėl neseniai Komisija pasiūlė su branduoline energija susijusios atsakomybės sistemą nustatyti Europos lygmeniu³⁶.

Šiuo metu nuo branduolinių nelaimių draudžia nacionalinės bendrojo draudimo grupės (arba nacionalinių veiklos vykdytojų grupės). Draudikams gali būti sunku apdrausti branduolinių objektų veiklos vykdytojus didesne suma negu tam tikra nustatytoji suma, drausti nuo tam tikrų žalos rūšių (pvz., žalos aplinkai) ar ilgam senaties laikotarpiui (pvz., 30 metų žalos gyvybei ir sveikatai atveju). Nacionalinės bendrojo draudimo grupės ar veiklos vykdytojų grupės taip pat yra pirmasis informacijos centras branduolinės avarijos aukoms.

Šiuo metu Komisija išsamiau nagrinėja šį klausimą ir netrukus paskelbs viešąsias konsultacijas. Remiantis šios analizės rezultatais bus nuspręsta, ar reikia imtis tolesnių veiksmų siekiant patobulinti kompensacijų mokėjimą branduolinės nelaimės aukoms ir mažinti atominės energijos objektų draudimo įmokų skirtumus valstybėse narėse.

4.3. Atviroje jūroje esančių naftos ir dujų įrenginių veiklos vykdytojų atsakomybės draudimas

Leidimų dėl angliavandenilių išgavimo direktyvoje 94/22/EB³⁷ nustatytos leidimų žvalgyti, tirti ir išgauti angliavandenilius išdavimo ir naudojimosi jais sąlygos. Direktyva taip pat įvedami objektyvūs ir nediskriminaciniai finansinio pajėgumo reikalavimai veiklos vykdytojams. Šiais reikalavimais nustatomi bendrieji principai užtikrinti sąžiningą konkurenciją licencijų išdavimo etape, tačiau neakcentuojamas rizikos valdymas, sauga ar aplinkos apsauga. Todėl Komisija pasiūlė nustatyti papildomų reikalavimų, susijusių su rizikos valdymu, atsakomybe už žalą aplinkai ir licencijų turėtojų bei veiklos vykdytojų finansiniu pajėgumu³⁸.

Jūroje vykdomos naftos ir dujų veiklos sektoriuje jau sukurta įvairių pakankamo ir tinkamo finansinio pajėgumo užtikrinimo ir jo buvimo įrodymo būdų. Formos gali būti įvairios – nuo privataus draudimo ir savidraudos iki tokių saugos sistemų kaip Atsakomybės už taršą jūroje asociacija (angl. *Offshore Pollution Liability Association*)³⁹ šiaurės rytų Atlante. Po pirminių konsultacijų su jūroje vykdomos naftos ir dujų veiklos sektoriaus atstovais atrodo, kad šiuo metu vieno varianto, kuris tiktų visiems šios srities veiklos vykdytojams, nėra. Atrodo, kad Europos Sąjungos draudimo bendrovės⁴⁰ negali apdrausti nuo didžiulių, milijardus eurų nuostolių padarančių nelaimių⁴¹. Taip pat atrodo, kad didesniems subjektams savidraudos variantas naudojant dukterinę bendrovę galėtų būti patogesnis, tačiau mažesni subjektai turbūt negalėtų sau to leisti.

³⁶ Komisijos komunikatas „Energetika 2020. Konkurencingos, tvarios ir saugios energetikos strategija“, COM(2010) 0639 galutinis; Komisijos komunikatas „Tarpinė ataskaita dėl visapusiško ES branduolinių jėgainių rizikos ir saugos vertinimo (testavimo nepalankiausiomis sąlygomis)“, COM(2011) 0784 *final*, Komisijos komunikatas dėl išsamaus Europos Sąjungos branduolinių elektrinių rizikos ir saugos vertinimo (testavimo nepalankiausiomis sąlygomis) ir susijusios veiklos, COM(2012) 571 *final*.

³⁷ 1994 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 94/22/EEB dėl leidimų žvalgyti, tirti ir išgauti angliavandenilius išdavimo ir naudojimosi jais sąlygų, OL L 164, 1994 6 30, p. 3. Taip pat http://ec.europa.eu/energy/oil/licensing_en.htm.

³⁸ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl jūroje vykdomos naftos ir dujų paieškos, žvalgyimo ir gavybos saugos, COM(2011) 0688 *final*.

³⁹ <http://www.opol.org.uk/>

⁴⁰ Meksikos įlankoje jau yra 10 mlrd. USD draudimo apsauga nuo staigių naftos išsiliejimų. Kitose pasaulio dalyse tradiciškai veikla jūroje draudžiama iki 1–2 mlrd. USD.

⁴¹ Komisija atlieka tyrimą siekdama iširti galimybes sukurti fondą, iš kurio būtų atlyginama pramoninių avarių padaryta žala aplinkai ir nuostoliai.

Taigi šiame sektoriuje vieno ir visiems tinkamo varianto nėra. Kol kas dar tik randasi vidiniai ir išoriniai tokio tipo ir tokio masto rizikos draudimo sprendimai. Vis dėlto tam tikri finansų ir draudimo rinkų subjektai labai sparčiai ieško novatoriškų sprendimų. Kol kas dar neaišku, ar tokie mechanizmai bus adekvatūs ir tinkami ir kaip į juos reaguos jūroje vykdomos naftos ir dujų veiklos vykdytojai, ar ims naudoti galimus naujus draudimo produktus (pvz., su tam tikra operacija susijusį draudimą). Jūroje vykdomos naftos ir dujų veiklos vykdytojo finansinis pajėgumas yra pagrindinis lemiamas veiksnys sprendžiant, kuris mechanizmas jam būtų tinkamiausias. Kad ir koks variantas būtų pasirinktas, turi būti visapusiškai atsižvelgta į galimo neatsakingo elgesio riziką ir principą „teršėjas moka“.

Klausimai

- (18) Kokie novatoriški draudimo mechanizmai tikėtų jūroje vykdomos naftos ir dujų veiklos sektoriui, atsižvelgiant į to sektoriaus specifiką? Ar yra būdų, kaip draudimo sektorius galėtų sumažinti su rizikos vertinimu ir įmokų skaičiavimu susijusį netikrumą? Kokią informaciją reikėtų skelbti viešai siekiant paskatinti draudimo bendrovės kurti draudimo nuo stambių nelaimių produktus?

4.4. Antropogeninių nelaimių aukų teisė į informaciją

Gaivalinių nelaimių nuostoliai draudžiami pirmosios šalies draudimu; antropogeninių nelaimių nuostoliai draudžiami civilinės atsakomybės draudimu. Pirmuoju draudimu paprastai draudžiasi asmeninio turto savininkai, o antruoju – pavienės pramoninės bendrovės.

Jei apdraustoji šalis privalo atlyginti nuostolius trečiajai šaliai, paprastai nukentėjusioji trečioji šalis gali susisiekti su atsakinga šalimi, o po to jos draudikas atlygina nuostolius. Tačiau reikalavimai išmokėti draudimo išmokas galėtų būti tvarkomi paprasčiau: nukentėjusioji šalis galėtų tiesiogiai pateikti tokį reikalavimą draudikui. Kad tai būtų įmanoma, nukentėjusioji šalis turėtų turėti teisę į informaciją apie apsidraudusiąją šalį. Todėl būtų galima įstatymu nustatyti, kad apsidraudusiosios šalys turėtų pateikti išsamią informaciją apie savo draudimą.

Pagal Atsakomybės už žalą aplinkai direktyvą bet kuris fizinis ar juridinis asmuo gali kompetentingai institucijai pateikti informaciją ar pastebėjimus apie žalą aplinkai, padarytą dėl antropogeninės nelaimės, ir pareikalauti tą žalą ištaisyti. Po to kompetentinga institucija turi tuos asmenis informuoti apie veiksmus, kurių ji ėmėsi, arba atsisakyti imtis veiksmų, bet nurodyti priežastis⁴². Informacija ir pastebėjimai gali apimti ir duomenis apie žalos dydį, draudimą, kuris gali finansuoti žalos ištaisymo veiksmus ir taip toliau. Neseniai priimta Seveso III direktyva 2012/18/ES⁴³ veiklos vykdytojai įpareigoti saugos ataskaitose aprašyti technines ir netechnines priemones, svarbias mažinant didelės avarijos poveikį. Taip pat būtų galima įtraukti ir informaciją apie draudimą. Direktyvoje taip pat nustatyta, kad gavus atitinkamą prašymą saugos ataskaita turi būti paviešinta.

Klausimai

- (19) Ar civilinės atsakomybės draudimo polise nurodytos sutartinės sąlygos turėtų būti atskleistos trečiosioms šalims antropogeninių nelaimių atveju? Jei taip, tai kaip?

⁴² Žr. Direktyvos 2004/35/EB 12 straipsnį.

⁴³ 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/18/ES dėl didelių, su pavojingomis cheminėmis medžiagomis susijusių avarijų pavojaus kontrolės, iš dalies keičianti ir vėliau panaikinanti Tarybos direktyvą 96/82/EB, OL L 197, 2012 7 24, p. 1.

5. ŽALOS NUSTATYMAS

Šiuo metu Direktyva dėl draudimo tarpininkavimo 2002/92/EB⁴⁴ netaikoma žalos (nuostolių) nustatymo ekspertų veiklai ir jų profesijai. Persvarstytos direktyvos pasiūlyme⁴⁵ jie jau įtraukiami į taikymo sritį ir nustatoma supaprastinta priežiūros procedūra.

Įvykus avarijai, žalai įvertinti ir atlyginti būtina skubi ir koordinuota veikla. Labai svarbu, kad būtų galimybės greitai apdoroti didelį reikalavimų išmokėti draudimo išmokas skaičių ir padėti daugeliui nukentėjusiųjų, iš kurių gali būti daug sužeistų. Atlyginant tarpvalstybinės antropogeninės nelaimės nuostolius prisideda dar vienas lygmuo, nes tai daro už žalą atsakingo asmens draudikas ar jo atstovai, kaip įprasta, įsikūrę kitoje valstybėje narėje.

Klausimai

- (20) Ar kuriuos nors nuostolių sureguliuavimo aspektus reikėtų labiau suderinti? Jeigu taip, kuriuos? Ar nuostolių sureguliuavimo ekspertai patiria praktinių sunkumų, dirbdami tarpvalstybiniu mastu?

6. BENDROSIOS PASTABOS

Klausimas

- (21) Šioje žaliojoje knygoje nagrinėjami specifiniai su gaivalinių ir antropogeninių nelaimių prevencija ir draudimu susiję klausimai. Kokie nors svarbūs aspektai buvo praleisti arba nepakankamai aptarti? Jeigu taip, kurie?

7. TOLESNI VEIKSMAI

Komisija ragina suinteresuotąsias šalis teikti pastabų visais šioje žaliojoje knygoje išdėstytais klausimais ir visų pirma atsakyti į pirmiau pateiktus klausimus.

Remdamasi šių konsultacijų rezultatais, Komisija nuspręš, kokie tolesni veiksmai šioje žaliojoje knygoje išdėstytais klausimais būtų tinkamiausi, įskaitant teisinės priemones, jei prireiktų.

Gauti atsakymai, jei nebus konkrečiai prašoma juos laikyti konfidencialiais, bus paskelbti Komisijos interneto svetainėje, Komisija taip pat paskelbs konsultacijų rezultatų santrauką.

Suinteresuotosios šalys prašomos iki 2013 m. birželio 30 d. savo pastabas siųsti el. pašto adresu markt-consultation-disasterinsurance@ec.europa.eu.

⁴⁴ 2002 m. gruodžio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/92/EB dėl draudimo tarpininkavimo, OL L 9, 2003 1 15, p. 3.

⁴⁵ Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl draudimo tarpininkavimo (nauja redakcija), COM(2012) 360 *final*.